

Socialutskottets betänkande

1982/83:6

om hälsoskyddslag, m. m. (prop. 1981/82:219)

Propositionen m. m.

I proposition 1981/82:219 med förslag till hälsoskyddslag, m. m. har regeringen (socialdepartementet) efter hörande av lagrådet föreslagit riksdagen att anta vid propositionen fogade förslag till

1. hälsoskyddslag,
2. lag om ändring i livsmedelslagen (1971:511).

Lagförslagen framgår av bilaga.

Med anledning av propositionen har väckts två motioner.

Utskottet har i ärendet uppvaktats av företrädare för linjenämnden för hälso- och miljövårdslinjen vid universitetet i Umeå och för Svenska hälsovårdstjänstemannaförbundet (SHTF).

Vidare har i ärendet inkommit en skrift från SHTF m. m.

Motioner

I motion 1981/82:2572 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande bestämmelser utfärdade med stöd i hälsoskyddslagen,

2. att riksdagen beslutar anta 20 § första stycket av förslaget till hälsoskyddslag i följande som motionärernas förslag angiven lydelse:

Propositionens förslag

Motionärernas förslag

20 §

Om miljö- och hälsoskyddsnämnden i fråga om en fastighet eller byggnad har meddelat föreläggande eller förbud samt föreläggandet eller förbudet är av större betydelse och förenat med ett vite som uppgår till minst ett basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, får nämnden översända beslutet om föreläggandet eller förbudet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken eller tomträttsboken. Har sådan anteckning skett gäller föreläggandet eller

Om miljö- och hälsoskyddsnämnden i fråga om en fastighet eller byggnad har meddelat föreläggande eller förbud samt föreläggandet eller förbudet är av större betydelse och förenat med vite, får nämnden översända beslutet om föreläggandet eller förbudet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken eller tomträttsboken. Har sådan anteckning skett gäller föreläggandet eller förbudet mot ny ägare av egendomen. Utsatt vite gäller dock inte mot ny ägare av egen-

Propositionens förslag

förbudet mot ny ägare av egendomen. Utsatt vite gäller dock inte mot ny ägare av egendomen, men nämnden får utsätta nytt vite för denne.

Motionärernas förslag

domen, men nämnden får utsätta nytt vite för denne.

I motion 1982/83:9 av Grethe Lundblad m. fl. (s) hemställs att riksdagen beslutar att kontroll och tillsyn av konsumtionsvatten skall utövas i samma utsträckning som gäller för livsmedel i övrigt.

Utskottet*Propositionsförslagen*

De grundläggande bestämmelserna om verksamhet på omgivningshygienens område har meddelats i hälsovårdsstadgor.

Gällande hälsovårdsstadga (1958:663) trädde i kraft den 1 januari 1960.

Huvudsyftet med bestämmelserna i hälsovårdsstadgan är att förbättra den allmänna hälsovården. Av förarbetena till stadgan framgår att med allmän hälsovård avsetts förebyggande och undanröjande av sanitär olägenhet för människor och en fortlöpande höjning av den allmänna hygieniska standarden. Sanitär olägenhet innefattar enligt förarbetena alla yttre faktorer av någon betydelse som inte är av tillfällig natur och som kan inverka menligt i fysiskt eller psykiskt hänseende på en normal människas hälsotillstånd.

I varje kommun skall enligt hälsovårdsstadgan finnas en hälsovårdsnämnd som har att utöva det närmaste inseedet över den allmänna hälsovården. I hälsovårdsstadgan finns bl. a. bestämmelser om bostad, samlingslokal, hotell och pensionat, badinrättning, frisersalong, lokal för hygienisk behandling, vattenförsörjning och vattenundersökning, åtgärder mot vatten- och luftförorening m. m., klosett och urinoar, hållande av djur, anläggning och upplag för industriell verksamhet samt om ansvar och besvär.

Hälsovårdsstadgans bestämmelser kan, med utgångspunkt i en av regeringen senast år 1971 fastställd normalhälsovårdsordning (1971:761), kompletteras med föreskrifter som utfärdas i lokala hälsovårdsordningar. Detta har skett i samtliga kommuner.

Vid tiden för hälsovårdsstadgans tillkomst fanns endast ett fåtal författningar på hälso- och miljövårdsområdet. På grund av den snabba förändringen av samhället har därefter en rad nya författningar tillkommit, medan andra har omarbetats. Vid sidan av hälsovårdsstadgan finns sålunda lagstiftning om bl. a. smittskydd, livsmedel, miljöskydd, renhållning och hälso- och miljöfarliga varor.

År 1974 tillkallade dåvarande chefen för socialdepartementet hälsovårdsstadgeutredningen (S 1974:08) för att göra en översyn av hälsovårdsstadgan mot bakgrund av den utveckling som ägt rum i samhället sedan hälsovårdsstadgan tillkom. I juni 1978 avlämnade utredningen sitt betänkande (SOU 1978:44) Kommunalt hälsoskydd, vilket remissbehandlats.

På grundval av förslag i hälsovårdsstadgeutredningens betänkande föreslås i propositionen att hälsovårdsstadgan ersätts med en ny lag, hälsoskyddslagen, och att vissa i huvudsak härav föranledda ändringar görs i livsmedelslagen (1971:511) genom en lag om ändring i livsmedelslagen.

Liksom varit fallet beträffande hälsovårdsstadgan skall den föreslagna hälsoskyddslagens syfte vara att förhindra uppkomsten av och undanröja sanitär olägenhet. Det föreslås att för åtgärder i detta syfte begreppet hälsoskydd skall användas i stället för begreppet allmän hälsovård med hänsyn till att oklarhet inte sällan rått beträffande den närmare innebörden av begreppet hälsovård och till att ordet hälsovård lätt kan förväxlas med den individuellt förebyggande hälsovården.

Begreppet sanitär olägenhet definieras i lagförslaget som en störning som kan vara skadlig för människors hälsa och som inte är ringa eller helt tillfällig (1 § andra stycket).

I 6 § första stycket lagförslaget finns en övergripande bestämmelse till skydd mot sanitär olägenhet. Enligt denna bestämmelse, som inte har någon motsvarighet i hälsovårdsstadgan, skall ägaren eller nyttjanderättshavaren till berörd egendom vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att hindra uppkomsten av sanitär olägenhet och för att undanröja sådan olägenhet.

Förslaget till hälsoskyddslag innebär att bestämmelser i hälsovårdsstadgan anpassas till närliggande lagstiftningar samt moderniseras språkligt och tekniskt. Hälsoskyddslagen föreslås innehålla färre detaljbestämmelser än hälsovårdsstadgan, och det förutsätts att regeringen och kommunerna meddelar ytterligare föreskrifter. Med den föreslagna lagkonstruktionen faller behovet av en normalhälsovårdsordning och lokala hälsovårdsordningar bort. Vidare är en förutsättning att de centrala tillsynsmyndigheterna kompletterar författningarna med allmänna råd. Lagen innebär inte någon skärpning av kraven i förhållande till gällande lagstiftning.

Lagens bestämmelser skall i princip gälla lika i hela landet. Det skall inte längre finnas särbestämmelser för vad som nu kallas hälsovårdstätorter eller för försvarsmakten.

Miljö- och hälsoskyddsnämnd föreslås bli ny benämning på hälsovårdsnämnden. Nämndens medverkan i den kommunala fysiska planeringen betonas. Föreskrifterna om särskilt återkommande bostadsinspektioner tas bort. Nämndens tillsyn över vissa slag av lokaler föreslås utökad till att omfatta även skolor, förskolor, hem för vård eller boende, servicehus för äldre, barnkolonier, clevhem, allmänna häkten, m. m. Vissa verksamheter

och vissa anläggningar får inte tas i bruk förrän anmälan gjorts till nämnden. Detta gäller t. ex. hotell, idrottsanläggningar, badanläggningar, strandbad och lokaler där allmänheten erbjuds hygienisk behandling.

Bestämmelserna om s. k. konsumtionsvatten föreslås överförda till livsmedelslagen.

Enligt förslaget till hälsoskyddslag förbättras möjligheterna till kontroll av avloppsvatten. Kommunen får föreskriva att miljö- och hälsoskyddsnämndens tillstånd skall krävas för att inrätta vissa avloppsanläggningar inom vissa områden av kommunen. Det skall bli möjligt att föreskriva att vissa djurslag inte får hållas inom planlagt område utan nämndens tillstånd. Det införs bestämmelser om att åtgärder skall vidtas mot alla skadedjur som vållar sanitär olägenhet.

Kravet på nämnderna att ha personal med särskild utbildning och kravet på årsberättelser föreslås avskaffade. Nämndens möjligheter att ingripa mot fastighetsägare som missköter sina fastigheter förstärks.

Förslagen i propositionen har genomgående utformats så, att större tonvikt lagts på nämndernas arbetsuppgifter utanför det traditionella hygienområdet. Härigenom har öppnats en möjlighet att ytterligare anpassa hälsoskyddslagstiftningen till närliggande lagstiftningar inom miljöområdet, främst miljöskyddslagstiftningen.

Under beredningen i regeringskansliet har under hand särskilt inhämtats synpunkter från Svenska kommunförbundet för att säkerställa att den nya lagen inte skall leda till en ökning av den samlade verksamhetsvolymen inom hälsoskyddsområdet eller till ökade kostnader för kommunerna i övrigt. Samstämmighet har enligt propositionen uppnåtts med förbundet om att lagen som sådan inte behöver medföra några omedelbara merkostnader för kommunerna. Den skall i nuvarande samhällsekonomiska läge inte heller få tas till intäkt för en total resursökning.

Förslaget sägs inte heller leda till några kostnadsökningar för staten, landstingskommunerna, näringslivet eller de enskilda människorna.

De i propositionen föreslagna ändringarna i livsmedelslagen avser ändrad lydelse av 3 § och 4 § samt införande av en ny paragraf, 28 §. Ändringarna innebär dels att livsmedelslagen blir helt tillämplig på konsumtionsvatten, dels att vissa härav föranledda omredigeringar görs, dels att normsystemet beträffande kontroll för att trygga efterlevnaden av lagen bättre anpassas till regeringsformen.

Den föreslagna hälsoskyddslagen och den föreslagna lagen om ändring i livsmedelslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1983.

Av de båda med anledning av propositionen väckta motionerna avser yrkandena i motion 1981/82:2572 av Lars Werner m. fl. (vpk) den föreslagna hälsoskyddslagstiftningen och yrkandet i motion 1982/83:9 av Grethe Lundblad m. fl. (s) den föreslagna överflyttningen av bestämmelserna om konsumtionsvatten till livsmedelslagstiftningen.

Allmänt om förslaget till hälsoskyddslag

Hälsovårdsstadgan har som påpekas i propositionen haft stor betydelse vid ingripanden mot förhållanden i miljön som menligt inverkar på människornas hälsa. Hälsovårdsstadgan har emellertid inte ensam räckt till när det har gällt att komma till rätta med ökningen av och den delvis nya inriktningen hos miljöstörningarna under de senaste årtiondena. Nya lagar har måst införas såsom naturvårdslagen (1964:822), miljöskyddslagen (1969:387), lagen (1973:329) om hälso- och miljöfarliga varor och renhållningslagen (1979:596). Annan lagstiftning har måst omarbetas såsom beträffande smittskydd och livsmedel.

Fortfarande finns det emellertid behov av en särskild lag som anger de generella minimikraven på verksamheter m. m. inom hälsoskyddsområdet. Bestämmelserna i hälsovårdsstadgan bör emellertid som det påpekas i propositionen bättre anpassas till lagstiftningen inom närliggande områden, främst miljöskyddslagen, och ges en modern form och språkdräkt.

Vissa av bestämmelserna i hälsovårdsstadgan innebär en överlappning mellan å ena sidan hälsovårdsstadgan och å andra sidan miljöskyddslagen och annan lagstiftning. Mot denna bakgrund har förslaget till hälsoskyddslag renodlats till att innehålla endast sådana bestämmelser som har till syfte att hindra uppkomsten av sanitär olägenhet och att undanröja sådan olägenhet. Hälsoskyddslagen skall således kunna användas endast för ingripanden mot störningar som kan ge upphov till eller förorsaka sanitära olägenheter.

Den nuvarande allmänna trenden i lagstiftningsarbetet att minska statlig detaljreglering och i stället öka den kommunala självstyrelsen – även inom områden som traditionellt varit föremål för en stark statlig styrning – måste också få slå igenom på hälsoskyddsområdet.

Den föreslagna hälsoskyddslagen innehåller – förutom definitioner av tillämpningsområdet för lagstiftningen och bestämmelser om tillsynsorgan och deras befogenheter – även detaljföreskrifter i tämligen stor omfattning med krav på åtgärder som skall vidtas för att hindra uppkomsten av sanitär olägenhet och för att undanröja sådan olägenhet. Lagen kan, som anförs i propositionen, därför inte betraktas som en renodlad ramlag. Med stöd av bemyndigande i 13 § lagförslaget avses detaljföreskrifter, som är av sådan allmän natur att de bör gälla hela landet, kunna meddelas av regeringen i en hälsoskyddsförordning. Regeringen skall i sin tur kunna bemyndiga en kommun att meddela föreskrifter av lokal karaktär. Med denna konstruktion av hälsoskyddslagstiftningen föreligger, som framhålls i propositionen,

förutsättningar för att lagstiftningen skall bli tillräckligt konkret och innehålla de detaljföreskrifter som behövs.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra om att hälsovårdsstadgans bestämmelse om att nämnden skall ha hälsovårdsinspektörer anställda inte föreslås få någon motsvarighet i hälsoskyddslagen. I propositionen framhålls (prop. s. 46 och 47) att förhållandena skiftar från kommun till kommun och därmed också behovet av olika slags kompetens hos den anställda personalen. Enligt propositionen torde det därför vara nämnden själv som bäst kan bedöma vilken personal som behövs. Utskottet delar denna principiella uppfattning. Samtidigt vill utskottet, i enlighet med propositionen, framhålla att det är mycket viktigt att den personal som finns hos nämnden har sådan utbildning och erfarenhet att den kan klara av de krävande uppgifter som läggs på nämnden. Från rättssäkerhetssynpunkt är det särskilt viktigt att detta krav upprätthålls för den personal som handlägger klagomål från allmänheten eller som har rådgivande och inspekterande uppgifter. Även för den personal som skall ta en allt aktivare del i samhällsplaneringen är det av stor betydelse med en grundläggande utbildning i dessa frågor. I likhet med föredragande statsrådet utgår därför utskottet från att nämnden även i framtiden kommer att anställa personal som har den utbildning och erfarenhet som krävs. Utskottet delar bedömningen att nämnderna därvid kommer att anställa i första hand den som genomgått utbildning till hälsovårdsinspektör.

Mot bakgrund av det anförda tillstyrker utskottet att det i propositionen framlagda förslaget till hälsoskyddslag läggs till grund för lagstiftning.

I motion 1981/82:2572 (vpk) tas upp dels olika frågor om innehållet i vissa avseenden i tillämpningsföreskrifter till den föreslagna hälsoskyddslagen, dels om viss ändring av 20 § lagförslaget. Vissa av dessa frågor har ingående diskuterats i propositionen.

Kompletterande föreskrifter till hälsoskyddslagen

I motion 1981/82:2572 (vpk) anför bl. a. att propositionen inte utgör en reform med nämnvärt materiellt innehåll med hänsyn till att det i propositionen förutsätts att den nya hälsoskyddslagen inte skall leda till några kostnadsökningar för någon m. m. Motionärerna framhåller att en ramlagstiftning på hälsoskyddsområdet kan godtas endast om den utgör grund för betydligt mera preciserade bestämmelser som utfärdas med stöd av lagen. Motionärerna begär därför i yrkande 1 i motionen att riksdagen skall ge regeringen till känna vissa synpunkter att beaktas vid utfärdande av tillämpningsföreskrifter till hälsoskyddslagen. De olika frågor som motionärerna härvid tar upp är följande.

Ambitionsnivån för hälsoskyddet

Motionärerna anser att riksdagen redan i samband med antagandet av förslaget till hälsoskyddslag skall uttala att syftet skall vara att höja ambitionsnivån för hälsoskyddet framdeles (yrkande 1 delvis).

Utskottet vill inledningsvis erinra om att begreppet sanitär olägenhet, vilket bildar utgångspunkt för den nya lagstiftningen, inte har alldeles samma innebörd som enligt nu gällande hälsovårdsstadga.

I propositionen framhålls sålunda att tekniska och ekonomiska avvägningar inte skall göras vid bedömningen av vad som är sanitär olägenhet, utan denna bedömning måste göras på hygieniska och medicinska grunder (prop. s. 31). Frågan om i vilken utsträckning tekniska och ekonomiska avvägningar skall göras kan dock aktualiseras, nämligen vid den skälighetsbedömning som enligt 6 § i lagförslaget skall göras när man tar ställning till om och på vilket sätt ett ingripande mot en sanitär olägenhet skall göras. I propositionen framhålls vidare att störningar som ger upphov till överkänslighetsreaktioner hos många människor kan betraktas som sanitär olägenhet och att ett hänsynstagande till människor som är något känsligare än "normalt" alltså skall göras vid bedömningen av vad som är sanitär olägenhet (prop. s. 56). Detta är inte minst av betydelse för möjligheten att ingripa mot störningar som den fortsatta utvecklingen i samhället kan föra med sig.

Enligt utskottets uppfattning ger den föreslagna utformningen av hälsoskyddslagen tillräckligt utrymme för att ingripa inte bara mot vad som i dagsläget anses skadligt för människors hälsa utan även mot förhållanden som längre fram kan visa sig vara allvarigare än man hittills trott. Vad som skall anses vara sanitär olägenhet blir beroende av den medicinska kunskap m. m. som finns vid varje tidpunkt. I denna mening måste en ständig utveckling ske, som i sak innebär att det på vissa områden ställs alltmer skärpta krav på hälsoskyddet i takt med ökade kunskaper och den allmänna samhällsutvecklingen, medan det på andra områden kan visa sig att vad som förut varit problem minskar i betydelse. Hälsoskyddsverksamheten måste därför hela tiden förändras och utvecklas så att den svarar mot de aktuella kraven. En annan sak är om man i annan lagstiftning vill uppställa högre krav som betingas av andra önskemål, t. ex. om mera likvärdiga bostäder.

Utskottet vill vidare framhålla att propositionens uttalanden om att den nya lagstiftningen inte bör leda till en ökad ambitionsnivå (prop. s. 54) tar sikte på nödvändigheten av att undvika kostnadsökningar för kommunerna. Det är alltså fråga om att den samlade verksamhetsvolymen inom hälsoskyddsområdet inte får öka som följd av den nya lagen. Detta hindrar självfallet inte att man inom ramen för oförändrade resurser strävar efter en förbättring och effektivisering av hälsoskyddet. Inte minst den tekniska utvecklingen bör efter hand ge ökade möjligheter till förenklade kontrollrutiner m. m. som kan skapa utrymme för nya insatser. Utskottet utgår från att kommunerna kommer att utnyttja sådana möjligheter att efter hand

utveckla verksamheten.

Med hänsyn till det anförda bör motion 1981/82:2572 (vpk) i här aktuell del (yrkande 1 delvis) inte föranleda någon åtgärd av riksdagen.

Gränsvärden för luftföroreningar

I motion 1981/82:2572 (vpk) anförs vidare att gränsvärden för luftföroreningar bör utfärdas och få en så bindande innebörd att de styr den samhällsplanering som de nya miljö- och hälsoskyddsnämnderna skall delta i samt att nivån skall läggas så lågt som från ekonomiska och tekniska synpunkter kan anses skäligt.

Här bör inledningsvis nämnas att bestämmelser till skydd mot luftföroreningar finns vid sidan av hälsovårdsstadgan i bl. a. miljöskyddslagen, bilavgaskungörelsen (1972:596) och lagen (1976:1054) om svavelhaltigt bränsle jämte förordningen (1976:1055) härom.

Hälsovårdsstadgutredningen fann inte anledning föreslå att bindande gränsvärden för sanitära olägenheter tas in i hälsoskyddslagstiftningen. Utredningen ansåg att rekommendationer om gränsvärden som utges av olika centrala myndigheter i praktiken ändå kommer att ha en sådan funktion och att det är lättare att anpassa rekommendationer än bindande föreskrifter till nya värderingar. I propositionen delas utredningens uppfattning att de normer och gränsvärden som hittills getts ut – främst av socialstyrelsen – och som framöver kan komma att ges ut inte bör ges formen av bindande föreskrifter utan komma till uttryck i allmänna råd och tjäna som vägledning för myndigheterna i deras verksamhet (prop. s. 30).

Även utskottet anser att normer och gränsvärden för olika verksamheter till hjälp och stöd i det regionala och lokala tillsynsarbetet bör anges i form av allmänna råd från de centrala tillsynsmyndigheterna. Utskottet förutsätter – i likhet med vad hälsovårdsstadgutredningen gjort – att norm- och gränsvärdesystemet efter hand som förutsättningar föreligger kommer att avse allt fler negativa yttre faktorer i miljön, bl. a. olika luftföroreningar.

Med hänsyn till det anförda bör inte heller motion 1981/82:2572 (vpk) i här aktuell del (yrkande 1 delvis) föranleda någon åtgärd av riksdagen.

Vissa krav på bostäder

Enligt hälsovårdsstadgan skall byggnad, som inrymmer boningsrum, vara så anordnad och inredd samt så underhållas och skötas att sanitär olägenhet inte uppstår för dem, som uppehåller sig i byggnaden. I 3 kap. hälsovårdsstadgan specificeras de krav som ställs på boningsrum och bostadslägenheter för att sanitär olägenhet skall undvikas.

Förutom i hälsovårdsstadgan finns bestämmelser om bostäder främst i byggnadsstadgan (1959:612), bostadssaneringslagen (1973:531) och jordabalken.

15 kap. byggnadsstadgan finns sålunda bestämmelser om hur en byggnad skall vara anordnad, inredd m. m. Vissa av dessa bestämmelser gäller förhållanden som regleras även i hälsovårdsstadgan.

Bostadssaneringslagen kan tillämpas på fastighet där det finns bostadslägenhet som fastighetens ägare regelmässigt hyr ut för annat ändamål än fritidsändamål och som inte utgör del av hans egen bostad. Om en bostadslägenhet inte har den lägsta standard som kan godtas enligt lagen får hyresnämnd efter ansökan av kommunen eller en organisation av hyresgäster meddela fastighetsägaren ett s. k. upprustningsåläggande eller ett användningsförbud. Ett upprustningsåläggande innebär att fastighetsägaren blir skyldig att vidta de åtgärder som behövs för att lägenheten skall komma upp till lägsta godtagbara standard. Föreskrifter om lägsta godtagbara standard för en lägenhet finns i lagens 2 b §.

I 12 kap. jordabalken finns bestämmelser om bl. a. vad en hyresvärd skall iakttä för att under hyrestiden hålla en lägenhet i sådant skick att den enligt allmän uppfattning i orten är fullt brukbar för det avsedda ändamålet.

Hälsovårdsstadgeutredningen föreslog att hälsovårdsstadgans föreskrifter om sanitära förhållanden i bostäder i huvudsak skulle föras över till hälsoskyddslagen.

Den föreslagna hälsoskyddslagen har emellertid inte några särskilda bestämmelser om bostäder. I propositionen framhålls (prop. s. 35) att kravet att våra bostäder inreds på ett sådant sätt samt sköts och brukas så att sanitär olägenhet inte uppkommer väl kan tillgodoses inom ramen för den övergripande bestämmelsen i 6 § lagförslaget till skydd mot sanitär olägenhet.

Motionärerna i motion 1981/82:2572 (vpk) anser att det skall utfärdas uttryckliga bestämmelser om vad en godtagbar bostadslägenhet skall ha tillgång till. Minimivån enligt bostadssaneringslagen bör enligt motionärerna också vara den nivå där sanitär olägenhet anses inträda enligt hälsoskyddslagen. I bestämmelserna bör enligt motionärerna också tas upp olägenheter i bostadslägenheter som aktualiserats under senare år, som av bl. a. formaldehyd, radon, mögel, fukt m. m.

Med hänsyn till att det i direktiven för hälsovårdsstadgeutredningens arbete bl. a. särskilt angavs att utredningen skulle överväga en anpassning av hälsovårdsstadgan till bostadssaneringslagen har förhållandet mellan å ena sidan hälsoskyddslagstiftningen och å andra sidan bostadssaneringslagens bestämmelser om lägsta godtagbara bostadsstandard diskuterats både av utredningen och i propositionen. I propositionen framhålls (prop. s. 37) att bestämmelserna i den föreslagna hälsoskyddslagstiftningen har till syfte att hindra uppkomsten av sanitär olägenhet och att undanröja sådan olägenhet och att de alltså är inriktade på att skydda människornas hälsa. Avsikten med bestämmelserna om krav på bostäder i bostadssaneringslagen, 12 kap. jordabalken och byggnadsstadgan är en annan, påpekas det, nämligen att

ange en viss standardnivå på bostäderna. Man kan, sägs det vidare, uttrycka det så, att bestämmelserna ger ett mått på den minimistandard som varje bostad, så långt det är möjligt, bör ha, medan hälsoskyddslagstiftningen bör inriktas på att motverka sanitär olägenhet. En bestämmelse som tar sikte på att garantera att de anordningar som, med stöd av annan lag än hälsoskyddslagen, skall finnas i vissa bostadslägenheter verkligen fungerar på ett tillfredsställande sätt hör, framhålls det slutligen, hemma i annan lagstiftning.

Utskottet ansluter sig till denna bedömning. Utskottet ansluter sig också till bedömningen i propositionen att kraven på bostäder från hälsoskyddssynpunkt kan tillgodoses inom ramen för 6 § lagförslaget.

Som det framhålls i propositionen (prop. s. 14) har förändrade byggtekniker och nya byggnadsmaterial på de allra senaste åren lett till att problem uppkommit beträffande de fysiska förhållandena i bostäderna. Därvid aktuella exempel är radon, formaldehyd och mögel, som kommit att kräva betydande insatser av bl. a. hälsovårdsnämnderna. Utskottet förutsätter att man centralt kommer att ta upp hur olägenheter med radon, formaldehyd, mögel och fukt i bostäder kan hindras uppkomma och hur de kan undanröjas.

Med hänsyn till det anförda avstyrks motion 1981/82:2572 (vpk) i vad avser vissa krav på bostäder (yrkande 1 delvis).

Hantering av mjölk

I 60 § hälsovårdsstadgan finns bestämmelser om anordningar som skall finnas i ladugård, där mjölk kor hålls, för att tillgodose de hygieniska krav som betingas av mjölkproduktionen. Först när mjölken kommit till mejeri eller direkt säljs eller överlämnas från producent till konsument blir livsmedelslagstiftningen tillämplig på mjölken.

Hälsovårdsstadgeutredningen har inte föreslagit några bestämmelser motsvarande bestämmelserna i 60 § hälsovårdsstadgan utan förutsatt att lantbruksstyrelsen – som bl. a. äger meddela från djurskyddssynpunkt påkallade föreskrifter om djurstall – skall ge anvisningar för utrymmen för hantering av mjölk i ladugård, i samråd med statens livsmedelsverk i vad avser utrymmen för hantering och lagring av mjölk.

Lantbruksstyrelsen har i sitt remissyttrande över hälsovårdsstadgeutredningens betänkande bl. a. anført att ansvaret för de livsmedelshygieniska anvisningarna beträffande mjölkhanteringen bör ligga på annan myndighet, om behov anses föreligga.

Någon diskussion om bestämmelser om mjölkhanteringen förekommer inte i propositionen, och några bestämmelser härom finns inte i lagförslaget.

I här aktuell del av motion 1981/82:2572 (vpk) påpekas att bestämmelserna om mjölkhantering i hälsovårdsstadgan faller bort i och med att hälsovårds-

stadgan upphör att gälla. Motionärerna anför att det bör klart framgå vilka bestämmelser som skall träda i stället för bestämmelserna i hälsovårdsstadgan. Enligt motionärerna bör mjölkhanteringen föras in under livsmedelslagen i likhet med vad som föreslås i propositionen beträffande hanteringen av konsumtionsvatten.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det behövs föreskrifter för det led av mjölkhanteringen som sker i ladugård och på vilket livsmedelslagen inte är tillämplig. Utskottet förutsätter att regeringen snarast tar upp denna fråga och prövar vilka åtgärder som behöver vidtas.

Något riksdagens initiativ med anledning av motion 1981/82:2572 (vpk) i här aktuell del torde därför inte vara erforderligt. Motionen avstyrks således i denna del (yrkande 1 delvis).

Anteckning av beslut om föreläggande eller förbud

I propositionen diskuteras (prop. s. 50–53) hur man skall göra ingripanden mot misskötta fastigheter effektivare mot bakgrund av att en fastighetsägare f. n. kan slippa vidta åtgärder som hälsovårdsnämnden förelagt honom genom att sälja fastigheten. Hälsovårdsnämnden har då att ta upp ärendet på nytt, denna gång riktat mot den nye ägaren.

En konstruktion där det vite, som vanligen är förenat med ett föreläggande eller förbud, följer fastigheten anses oförenlig med vitets nuvarande funktion att vara ett påtryckningsmedel mot en person för att bryta dennes tredska. Det nämns emellertid att man från viteskommittén (Ju 1979:01) – som fått i uppdrag att bl. a. pröva olika vägar att förstärka vitessanktionens effektivitet – under hand inhämtat att kommittén kommer att föreslå att viten skall kunna följa en fastighet vid överlåtelse.

I avvaktan på resultatet av viteskommitténs förslag får enligt propositionen andra vägar än att låta vitet följa fastigheten sökas för att göra tvångsmedlen mer effektiva när det gäller att ingripa mot tredskande fastighetsägare.

Mot denna bakgrund föreslås i propositionen den ordningen att föreläggande eller förbud, som meddelats av hälso- och miljöskyddsnämnden i fråga om en fastighet eller byggnad, skall gälla mot ny ägare av egendomen, om anteckning om föreläggandet eller förbudet skett i fastighetsboken eller tomträttsboken. Nämnden får översända beslut om föreläggande eller förbud till inskrivningsmyndigheten för sådan anteckning under förutsättning att föreläggandet eller förbudet är av större betydelse och förenat med ett vite som uppgår till minst ett basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring. Bestämmelser härom har intagits i 20 § första stycket förslaget till hälsoskyddslag.

I motion 1981/82:2572 (vpk) yrkas att 20 § första stycket ändras så att kravet att vitet skall uppgå till minst ett basbelopp slopas (yrkande 2). Enligt motionärerna räcker det med att föreläggandet eller förbudet är av större

betydelse och förenat med vite för att inskrivning i fastighetsboken eller tomträttsboken skall ske.

Enligt utskottets mening torde kravet att vitet skall uppgå till minst ett basbelopp, f. n. 17 800 kr., i kombination med kravet att föreläggandet eller förbudet är av större betydelse – för att beslut om föreläggande eller förbud skall få översändas till inskrivningsmyndighet – vara behövt för att dels underlätta prövningen hos hälso- och miljöskyddsnämnden av när översändande bör ske, dels undvika alltför stor arbetsbelastning inom inskrivningsväsendet. Utskottet avstyrker därför motion 1981/82:2572 (vpk) i här aktuell del (yrkande 2).

Utskottet vill i detta sammanhang nämna att viteskommittén numera avslutat sitt arbete. I kommitténs slutbetänkande (SOU 1982:21) föreslås bl. a. att ett vitesföreläggande enligt hälsovårdsstadgan – inbegripet vitesföreskriften – skall gälla mot ny ägare av fastighet eller ny innehavare av tomträtt under vissa förutsättningar. Betänkandet är f. n. föremål för remissbehandling.

Kontroll av konsumtionsvatten m. m.

I 6 kap. hälsovårdsstadgan finns bestämmelser om bl. a. kontroll av konsumtionsvatten. Med konsumtionsvatten avses sådant vatten som används till dryck, matlagning eller annan beredning av livsmedel eller rengöring av kärl eller redskap, som används vid beredning eller förvaring av livsmedel.

Huvudansvaret för vattenkontrollen enligt hälsovårdsstadgan åvilar centralt socialstyrelsen.

I livsmedelslagen avses med begreppet livsmedel varje vara som är avsedd att förtäras av människor med undantag av läkemedel. Till livsmedel hör således även dricksvatten. Livsmedelslagens bestämmelser om vatten gäller dock enligt 4 § endast i den mån de inte strider mot vad som är särskilt föreskrivet i annan författning. I sistnämnda avseende åsyftas bl. a. det förhållandet att dricksvatten ingår i begreppet konsumtionsvatten. Livsmedelslagen gäller inte hantering av livsmedel i enskilt hushåll eller i kök i förskola och fritidshem med högst två avdelningar.

Central tillsynsmyndighet på livsmedelsområdet är statens livsmedelsverk.

I propositionen föreslås att bestämmelserna om kontroll av konsumtionsvatten i hälsovårdsstadgan ersätts av motsvarande bestämmelser i livsmedelslagen och till denna hörande tillämpningsförfattningar. Livsmedelslagen görs tillämplig på konsumtionsvatten genom att det särskilda undantaget för vatten tas bort. Samtidigt föreslås nya bestämmelser om att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva att lagen helt eller delvis skall gälla hantering av vatten i kök i enskilt hushåll etc. om vattnet är avsett att drickas eller att användas vid hantering av livsmedel.

I propositionen uttalas bl. a. (prop. s. 25) att överflyttningen av bestämmelserna om kontrollen av konsumtionsvatten till livsmedelslagstiftningen inte får leda till att ambitionsnivån i tillsynen höjs.

Mot detta uttalande vänder man sig i *motion 1982/83:9 (s)*. Motionärerna framhåller bl. a. att under den tid frågan om kontrollen varit under utredning resurserna för den centrala kontrollen och tillsynen av såväl dricksvatten som övrigt konsumtionsvatten har urholkats och att utvecklingen beträffande förorening och växtnärläckage samtidigt har skapat ökade risker för föroreningar av grundvatten och ytvatten, som fungerar som vattentäkt. Motionärerna begär att riksdagen skall besluta att kontroll och tillsyn av konsumtionsvatten skall utövas i samma utsträckning som gäller för livsmedel i övrigt.

När det gäller centrala laboratorieresurser för vattenkontrollen förutsätts enligt propositionen uppgifterna för statens bakteriologiska laboratorium (SBL), som handlagt mikrobiologiska frågor, förbli oförändrade, medan resurserna för den renodlade centrallaboratorieverksamheten hos statens miljömedicinska laboratorium (SML), som handlagt fysikaliskt-kemiska frågor, förutsätts föras över till statens livsmedelsverk. SML förutsätts dock även i fortsättningen kunna svara för vissa specialundersökningar avseende de hälsorisker som förekomsten av olika ämnen i vattnet kan ge upphov till (prop. s. 26).

Som det påpekas i propositionen (prop. s. 27) kommer livsmedelslagens bestämmelser om livsmedels beskaffenhet, hantering och saluhållande av livsmedel – varmed avses också servering och annat överlämnande för förtäring – att innebära ett förbud mot att för konsumtion tillhandahålla vatten som är otjänligt som dricksvatten. Som det också påpekas gör livsmedelslagens bestämmelser det också möjligt att uppställa krav på att vattnet skall hålla viss standard och att meddela föreskrifter om tillsatser och främmande ämnen i vattnet. När det gäller vatten föreslås även en möjlighet att utfärda föreskrifter om hantering i kök i enskilt hushåll eller i förskola och fritidshem med högst två avdelningar, vilket inte är möjligt beträffande andra livsmedel. Enligt utskottets mening måste därför vattenkontrollen antas bli minst lika god enligt livsmedelslagstiftningen som enligt nuvarande hälsovårdsstadga. Utskottet förutsätter vidare att behovet av särskilda föreskrifter om kontroll och hantering av vatten övervägs av regeringen i samband med den fortsatta beredningen av ärendet.

Utskottet anser med hänvisning till det anförda att syftet med motion 1982/83:9 (s) får anses tillgodosett och att denna därför inte påkallar någon riksdagens åtgärd.

Utskottet vill i detta sammanhang även beröra ett uttalande i motion 1981/82:2572 (vpk) om kostnaden för kontroll av enskilt ägda vattentäkter. Enligt motionärerna bör kommunerna stå för dessa kostnader och inte den enskilde.

Som framgått av det anförda innebär propositionens förslag att vattenkontrollen förs över till livsmedelslagstiftningen. Det blir således livsmedelslagens och livsmedelskungörelsens (1971:807) redan gällande avgiftsregler som görs tillämpliga även på vatten. I propositionen (prop. s. 27) har inte förutsatts någon regelbunden offentlig kontroll av enskilda brunnar och andra vattentäkter för enstaka hushåll. Däremot bör enligt propositionen innehavare av sådana vattentäkter ha möjlighet att mot avgift få vattenkvaliteten undersökt av tillsynsmyndigheten.

Något yrkande rörande kostnaderna för vattenkontrollen framställs inte i motionen. Utskottet har därför inte anledning att gå vidare in på denna fråga, vilken ligger inom annat utskotts beredningsområde.

Utskottet tillstyrker de i propositionen föreslagna ändringarna i livsmedelslagen.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *ambitionsnivån för hälsoskyddet*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2572 yrkande 1 i motsvarande del,
2. beträffande *gränsvärden för luftföroreningar*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2572 yrkande 1 i motsvarande del,
3. beträffande *vissa krav på bostäder*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2572 yrkande 1 i motsvarande del,
4. beträffande *hantering av mjölk*
att riksdagen avslår motion 1981/82:2572 yrkande 1 i motsvarande del,
5. beträffande *kontroll av konsumtionsvatten*
att riksdagen avslår motion 1982/83:9,
6. beträffande *anteckning av beslut om föreläggande eller förbud*
att riksdagen med bifall till propositionen och med avslag på motion 1981/82:2572 yrkande 2 antar 20 § i förslaget till hälsoskyddslag,
7. att riksdagen antar det i propositionen framlagda och i bilaga till betänkandet redovisade förslaget till hälsoskyddslag i den mån det inte behandlats under mom. 6,

8. att riksdagen antar det i propositionen framlagda och i bilaga till betänkandet redovisade förslaget till lag om ändring i livsmedelslagen (1971:511).

Stockholm den 18 november 1982

På socialutskottet vägnar
INGEMAR ELIASSON

Närvarande: Ingemar Eliasson (fp), Evert Svensson (s), Göte Jonsson (m), John Johnsson (s), Rune Gustavsson (c), Blenda Littmarck (m), Stig Alftin (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Maria Lagergren (s), Anita Persson (s), Ingvar Eriksson (m), Inga Lantz (vpk), Gunnar Ström (s), Bengt Lindqvist (s) och Karin Israelsson (c).

Reservationer

Inga Lantz (vpk) har avgivit tre reservationer.

1. Beträffande *gränsvärden för luftföroreningar* (mom. 2 i hemställan) anser reservanten

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Även utskottet" och slutar med "av riksdagen" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning är det emellertid inte tillräckligt att ge ut normer och gränsvärden i form av allmänna råd, såsom det anförs i propositionen. Gränsvärden för luftföroreningar bör utfärdas i sådan form att de får en bindande innebörd och styr den samhällsplanering som de nya miljö- och hälsoskyddsnämnderna skall delta i. Nivån skall läggas så lågt som utifrån ekonomiska och tekniska synpunkter är skäligt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under mom. 2 bort ha följande lydelse:

2. beträffande *gränsvärden för luftföroreningar*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2572 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Beträffande *vissa krav på bostäder* (mom. 3 i hemställan) anser reservanten

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 10 som börjar med "Utskottet ansluter" och slutar med "(yrkande 1 delvis)" bort ha följande lydelse:

Utskottet kan inte dela den bedömning som sålunda görs i propositionen. I likhet med många remissinstanser anser utskottet att det bör utfärdas uttryckliga bestämmelser om vad en godtagbar bostadslägenhet skall ha tillgång till. Miniminivån enligt bostadssaneringslagen bör också anses vara den nivå där sanitär olägenhet anses inträda enligt hälsoskyddslagen. I bestämmelserna bör också tas upp olägenheter i bostadslägenheter som aktualiserats under senare år, som av bl. a. formaldehyd, radon, mögel och fukt. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under mom. 3 bort ha följande lydelse:

3. *beträffande vissa krav på bostäder*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2572 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. *Beträffande hantering av mjölk* (mom. 4 i hemställan) anser reservanten

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 11 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "(yrkande 1 delvis)" bort ha följande lydelse.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det måste klargöras vilka bestämmelser som skall träda i stället för de nuvarande bestämmelserna i 60 § hälsovårdsstadgan. Därvid bör även den del av mjölkhanteringen som sker i ladugård, och på vilken livsmedelslagen f. n. inte är tillämplig, föras in under livsmedelslagstiftningen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottets hemställan under mom. 4 bort ha följande lydelse:

4. *beträffande hantering av mjölk*

att riksdagen med bifall till motion 1981/82:2572 yrkande 1 i motsvarande del som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

*Bilaga***I proposition 1981/82:219 framlagda lagförslag, vilka tillstyrkts av utskottet.****1 Förslag till Hälsoskyddslag**

Häri genom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Med hälsoskydd avses i denna lag åtgärder för att hindra uppkomsten av sanitära olägenheter och för att undanröja sådana olägenheter.

Med sanitär olägenhet avses i denna lag en störning som kan vara skadlig för människors hälsa och som inte är ringa eller helt tillfällig.

2 § Varje kommun svarar för hälsoskyddet inom kommunen. Vid sin planering skall kommunen verka för att hälsoskyddet tillgodoses.

Vid meddelande av kommunala föreskrifter till skydd mot sanitära olägenheter skall tillses, att därigenom inte läggs onödigt tvång på allmänheten eller annars görs obefogad inskränkning i den enskildes frihet.

3 § Utöver bestämmelserna i denna lag gäller om skyddet för hälsa och miljö vad som föreskrivs i annan författning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela bestämmelser om undantag från lagens tillämpning på försvarsmakten.

Miljö- och hälsoskyddsnämnd

4 § I varje kommun skall det finnas en miljö- och hälsoskyddsnämnd. Nämnden skall, utöver vad som följer av 16 §, särskilt

1. uppmärksamt följa utvecklingen inom kommunen i miljö- och hälsoskyddshänseende och därvid utarbeta de förslag som är påkallade samt medverka i planering där miljö- och hälsoskyddsfrågor berörs,

2. samarbeta med myndigheter, organisationer och enskilda vars verksamhet berör miljö- och hälsoskyddsområdet,

3. lämna allmänheten råd och upplysningar i frågor som rör nämndens ansvarsområde.

5 § Följande föreskrifter i 3 kap. kommunallagen (1977:179) gäller i tillämpliga delar miljö- och hälsoskyddsnämnd:

2 § om antalet ledamöter m.m.,

3 § första stycket om valbarhet m.m.,

4 § om rätt till ledighet från anställning,

5 § första stycket om mandattid,

5 § tredje stycket om verkan av ledamots avgång,

6 § om ordförande och vice ordförande,

7 § om tid och plats för sammanträde samt om närvarorätt vid sammanträde,

8 § om suppleants tjänstgöring m.m.,

9 § första stycket om beslutförhet.

10 § om beslutsförfarande och protokoll m.m.,

11 § om delgivning m.m.,

12 § om reglemente och delegation.

För Stockholms kommun gäller dock inte 3 kap. 5 § första stycket eller 6 § kommunallagen.

Ett delegationsuppdrag enligt 3 kap. 12 § andra stycket kommunallagen får ej omfatta befogenhet att besluta om föreläggande vid vite eller om verkställande av åtgärd på den försumliges bekostnad.

Utan hinder av 2 § 2 förvaltningslagen (1971:290) tillämpas bestämmelserna i 4 och 5 §§ nämnda lag i samtliga ärenden hos miljö- och hälsoskyddsnämnden.

Bestämmelser till skydd mot sanitär olägenhet

6 § För att hindra uppkomsten av sanitär olägenhet och för att undanröja sådan olägenhet skall ägaren eller nyttjanderättshavaren till berörd egendom vidta de åtgärder som skäligen kan krävas.

I 7-11 §§ ges närmare bestämmelser för vissa fall då sådana åtgärder kan komma i fråga.

7 § Avloppsvatten skall avledas, renas eller på annat sätt tas om hand så att sanitär olägenhet inte uppkommer. För detta ändamål skall lämpliga avloppsanordningar inrättas.

För att inrätta en avloppsanordning krävs tillstånd av miljö- och hälsoskyddsnämnden om en vattentoalett är ansluten till anordningen. Är ingen vattentoalett ansluten krävs endast en skriftlig anmälan till nämnden. Kommunen får dock föreskriva att det skall fordras tillstånd även i ett sådant fall inom vissa delar av kommunen, om det behövs för att hindra uppkomsten av sanitär olägenhet.

Andra stycket skall inte tillämpas i de fall då avloppsanordningen kräver tillstånd enligt miljöskyddslagen (1969:387) eller då avloppsanordningen är avsedd att föra avloppsvattnet enbart till en allmän avloppsanläggning.

Ett tillstånd av miljö- och hälsoskyddsnämnden gäller i fem år men förfaller om arbetet med anordningen inte har påbörjats inom två år.

Vad som avses med avloppsvatten anges i miljöskyddslagen.

8 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela bestämmelser om vattnets beskaffenhet i badanläggningar och strandbad som är upplåtna för allmänheten eller som annars utnyttjas av många människor. Detsamma gäller om kontrollen av sådant vatten.

9 § Det skall finnas tillräckligt med toaletter i eller i anslutning till byggnader där människor vistas under en längre tid av dygnet.

10 § Byggnader, lokaler och anläggningar skall hållas fria från ohyra.

Åtgärder skall vidtas mot skadedjur som kan vålla sanitär olägenhet. Är det av särskild betydelse med hänsyn till hälsoskyddet, skall kommunen sörja för att åtgärderna vidtas.

11 § Husdjur och andra djur som hålls i fångenskap skall förvaras och skötas så att sanitär olägenhet inte uppstår.

Regeringen får föreskriva att vissa slag av djur inte utan särskilt tillstånd av

miljö- och hälsoskyddsnämnden får hållas inom område med stads- eller byggnadsplan, om sådana bestämmelser behövs för att hindra att sanitär olägenhet uppkommer. Regeringen får överlåta åt kommunen att meddela sådana bestämmelser.

12 § Den som avser att driva

1. hotell, pensionat eller liknande lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds tillfällig bostad,
2. idrottsanläggningar, badanläggningar, strandbad eller andra liknande anläggningar som är upplåtna för allmänheten eller som annars utnyttjas av många människor,
3. lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygienisk behandling skall göra anmälan till miljö- och hälsoskyddsnämnden innan lokalen eller anläggningen tas i bruk.

13 § Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, kommunen får meddela ytterligare föreskrifter till skydd mot sanitära olägenheter.

14 § Miljö- och hälsoskyddsnämnden får i särskilda fall meddela de villkor som behövs för att hindra uppkomsten av sanitär olägenhet och för att undanröja sådan olägenhet vid viss verksamhet eller i samband med utnyttjande av en plats eller en lokal som allmänheten har tillträde till.

Tillsyn

15 § Miljö- och hälsoskyddsnämnden utövar den omedelbara tillsynen inom varje kommun över efterlevnaden av denna lag och bestämmelser meddelade med stöd av lagen. Inom länet utövas tillsynen av länsstyrelsen. Den centrala tillsynen utövas av socialstyrelsen och statens naturvårdsverk enligt regeringens bestämmande.

Försvarets sjukvårdsstyrelse utövar tillsynen inom försvarsmakten.

I sin tillsyn enligt denna lag har länsstyrelsen och försvarets sjukvårdsstyrelse samma befogenhet som miljö- och hälsoskyddsnämnden.

16 § Miljö- och hälsoskyddsnämnden skall i sin tillsynsverksamhet ägna särskild uppmärksamhet åt följande byggnader, lokaler och anläggningar:

1. byggnader som innehåller en eller flera bostäder och tillhörande utrymmen.
2. lokaler för undervisning, vård eller annat omhändertagande,
3. samlingslokaler där många människor brukar samlas,
4. anläggningar för hantverk eller andra näringar,
5. hotell, pensionat och liknande lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds tillfällig bostad,
6. idrottsanläggningar, badanläggningar, strandbad och andra liknande anläggningar som är upplåtna för allmänheten eller som annars utnyttjas av många människor,
7. lokaler där allmänheten yrkesmässigt erbjuds hygienisk behandling,
8. lokaler för förvaring av djur.

17 § För tillsyn enligt denna lag äger tillsynsmyndigheten tillträde till byggnader, lokaler, anläggningar och områden och får där göra undersökningar och ta prover.

Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen.

Polismyndigheten skall lämna det biträde som behövs.

Förelägganden och förbud

18 § Miljö- och hälsoskyddsnämnden får meddela de förelägganden och förbud som behövs för att denna lag eller bestämmelser som meddelats med stöd av lagen skall efterlevas. I brådskande fall eller när det annars finns särskilda skäl får ett föreläggande eller förbud meddelas omedelbart och i andra fall först sedan det visat sig att nämndens råd och anvisningar ej har följts.

I ett beslut om föreläggande eller förbud kan nämnden utsätta vite. Frågan om utdömande av vite prövas av allmän domstol. Vitet får ej förvandlas.

Underlåter någon att vidta en åtgärd som åligger honom enligt denna lag eller enligt bestämmelser som har meddelats med stöd av denna lag och efterkommer han inte miljö- och hälsoskyddsnämndens föreläggande om rättelse, får nämnden förordna om rättelse på hans bekostnad. I brådskande fall får sådant förordnande meddelas också utan föregående föreläggande.

19 § Ett föreläggande eller förbud kan allt efter omständigheterna riktas mot ägaren, mot den som har nyttjanderätt till berörd egendom eller mot båda.

Vid meddelande av ett föreläggande eller förbud som avses i första stycket får miljö- och hälsoskyddsnämnden ålägga ägaren eller nyttjanderättshavaren att, om hans ställning som sådan upphör, utan dröjsmål lämna uppgift om den nye ägarens eller nyttjanderättshavarens namn och adress.

20 § Om miljö- och hälsoskyddsnämnden i fråga om en fastighet eller byggnad har meddelat föreläggande eller förbud samt föreläggandet eller förbudet är av större betydelse och förenat med ett vite som uppgår till minst ett basbelopp enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, får nämnden översända beslutet om föreläggandet eller förbudet till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken eller tomträttsboken. Har sådan anteckning skett gäller föreläggandet eller förbudet mot ny ägare av egendomen. Utsatt vite gäller dock inte mot ny ägare av egendomen, men nämnden får utsätta nytt vite för denne.

Har ett antecknat föreläggande eller förbud upphävts genom lagakraftvunnet beslut eller har den åtgärd som avses med föreläggandet vidtagits eller har ändamålet med föreläggandet förlorat sin betydelse, skall miljö- och hälsoskyddsnämnden, så snart den fått vetskap om förhållandet, anmäla det till inskrivningsmyndigheten för anteckning i fastighetsboken eller tomträttsboken. Om nämnden inte gör anmälan skall länsstyrelsen på ansökan av egendomens ägare göra sådan anmälan.

21 § Överläts en fastighet eller en byggnad innan ett beslut som avses i 20 § har vunnit laga kraft på grund av att det har överklagats, skall rättegångsbalkens bestämmelser om verkan av att tvisteföremålet överläts och om tredje mans deltagande i rättegång tillämpas.

Avgifter

22 § Regeringen kan föreskriva att särskilda avgifter får tas ut i ärenden enligt denna lag. Regeringen får överlåta åt kommunen att meddela föreskrifter om sådana avgifter.

Ansvar och besvär

23 § Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 7 § andra stycket eller 12 § eller mot en föreskrift som meddelats med stöd av denna lag samt den som inte uppfyller villkor som meddelats med stöd av 14 §.

Ansvar enligt första stycket inträder ej om ansvar för gärningen kan ådömas enligt brottsbalken.

24 § En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut skall gälla även om det överklagas.

25 § Miljö- och hälsoskyddsnämndens beslut enligt denna lag eller enligt bestämmelse som meddelats med stöd av lagen får överklagas hos länsstyrelsen genom besvär.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten genom besvär.

Hälsoskyddet i krig, m.m.

26 § Regeringen bemyndigas att meddela särskilda föreskrifter om hälsoskyddet i krig, vid krigsfara eller under sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att riket har befunnit sig i krig eller krigsfara.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983, då hälsovårdsstadgan (1958:663) skall upphöra att gälla.

2. I fråga om föreskrifter enligt 70 § nämnda stadga samt med stöd av stadgan meddelade förelägganden, förbud eller tillstånd skall det anses att besluten har meddelats med stöd av motsvarande bestämmelser i denna lag eller livsmedelslagen (1971:511).

3. De enligt hälsovårdsstadgan inrättade hälsovårdsnämnderna skall fram till utgången av den mandattid som löper vid lagens ikraftträdande fullgöra de uppgifter som enligt den nya lagen ankommer på miljö- och hälsoskyddsnämnd.

4. Förekommer i lag eller annan författning hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag tillämpas i stället den nya föreskriften.

2 Förslag till

Lag om ändring i livsmedelslagen (1971:511)

Härigenom föreskrivs i fråga om livsmedelslagen (1971:511)

dels att 3 och 4 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 28 §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Lagen gäller ej hantering av livsmedel i enskilt hushåll eller i kök i förskola och fritidshem med högst två avdelningar.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan förordna om undantag från lagens tillämpning i fråga om visst slag av livsmedel eller livsmedelstillsats.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock föreskriva att lagen helt eller delvis skall gälla hantering av vatten i enskilt hushåll eller i kök som avses i första stycket, om vattnet är avsett att drickas eller att användas vid hantering av livsmedel.

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer kan förordna om undantag från lagens tillämpning på krigsmakten.

4 §

I fråga om vatten gäller denna lag endast i den mån den ej strider mot vad som är särskilt föreskrivet om vatten i annan författning.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från lagens tillämpning i fråga om vissa slag av livsmedel eller livsmedelstillsatser.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undantag från lagens tillämpning på försvarsmakten.

28 §²

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om undersökning och annan kontroll som behövs för att trygga efterlevnaden av denna lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1983.

¹ Senaste lydelse 1979:458.

² Förutvarande 28 § upphävd genom 1980:210.